

GÜVENLİ BAŞLANGIÇ PROGRAMI

İstihdam Güvencesi, Bakım Altyapısı ve Erken Çocukluk Gelişim
Merkezleri

Bütünleşik Program Belgesi

1. Gerekçe ve Politika Bağlamı

Türkiye'de doğurganlık düşüşünün temel nedeni, genç ailelerin çocuk sahibi olmanın kariyer ve gelir üzerindeki uzun vadeli risklerini yönetememesidir. Kadın istihdamının görece düşük, bakım altyapısının yetersiz ve iş güvencesinin zayıf olduğu mevcut yapı; ilk doğumun gereğinden geç gerçekleşmesine ve özellikle ilk doğum sonrasında kadınların istihdamdan koparak ikinci çocuk kararını ertelemesine ya da vazgeçmesine yol açmaktadır.

Uluslararası literatür, kadın istihdamının tek başına değil; güvence, bakım desteği ve aile-iş uyumuyla birlikte sunulduğunda doğurganlıkla çatışmak zorunda olmadığını ortaya koymaktadır. Türkiye, istihdamın doğurganlıkla en çatışmalı ilişki içinde olduğu kırılmalı bir bantta yer almaktadır. Yeterli kurumsal destek altyapısı kurulmadan gerçekleşen istihdam artışı, doğurganlığı daha da baskılamaktadır.

Bu program, doğum sonrası dönemde istihdam ve bakım riskini kamu tarafından paylaşarak, genç aileler için öngörülebilir bir yaşam döngüsü oluşturmayı ve doğurganlıkta yapısal bir denge alanı yaratmayı amaçlamaktadır.

1.1. Rejim Analizi: Türkiye'nin Mevcut Konumu

Rejim	Özellikler	Dinamik
Rejim 1: Düşük istihdam – geleneksel bakım	Kadın istihdamı düşük, aile içi bakım yaygın, doğurganlık görece yüksek	İstihdam artışı başladığında bakım altyapısı çöker → doğurganlık düşer
Rejim 2: Orta istihdam – kırılmalı dönem (Türkiye'nin mevcut konumu)	Kadın çalışıyor ancak kurumsal destek yetersiz; kreş kıt, iş güvencesi zayıf, zaman baskısı yüksek	İstihdam artışı → doğurganlık hızla düşer
Rejim 3: Yüksek istihdam – kurumsal destek (hedeflenen)	Kreş yaygın, izin sistemleri güçlü, iş-aile uyumu yüksek, işten kopuş az	İstihdam artışı → doğurganlık toparlanır

Güvenli Başlangıç Programı, Türkiye'yi Rejim 2'den Rejim 3'e taşıyacak kurumsal geçişi sağlamayı hedeflemektedir. Bu geçiş; yalnızca doğurganlık üzerinde değil, kadın istihdamı ve sosyal güvenlik dengesi üzerinde de doğrudan olumlu etkiler üretecektir.

2. Programın Amacı ve Stratejik Çerçevesi

Güvenli Başlangıç Programı'nın temel amacı, genç ailelerin çocuk sahibi olma kararını kilitleyen istihdam, gelir ve bakım kaynaklı belirsizlikleri azaltarak aile kurma sürecini öngörülebilir ve sürdürülebilir hâle getirmektir. Program, doğurganlığı doğrudan teşvik etmeyi değil; çocuk sahibi olmanın bireyler açısından aşırı ekonomik ve mesleki risk üretmesini engellemeyi hedeflemektedir.

Program, doğurganlığı bir sayı olarak değil, bir süreç olarak yönetmektedir: ilk çocukta erteleme tuzağını ve ikinci çocukta vazgeçiş bariyerini kırarak demografik sürekliliği kurumsal güvenceye bağlamaktadır. Bu çerçevede temel amaçlar şunlardır:

- Doğum sonrası dönemde kadınların istihdamdan kopmasını önlemek
- Hane gelirini istikrara kavuşturmak
- İkinci çocuk kararının rasyonel biçimde alınabileceği bir güven ortamı oluşturmak
- Pilot uygulama ve düzenli izleme yoluyla öğrenen bir politika modeli benimsemek

Program, doğum sonrası dönemde ortaya çıkan gelir, istihdam ve bakım risklerinin bir bölümünü kamusal mekanizmalar aracılığıyla üstlenerek genç aileler için fiilî bir güvence zemini oluşturmaktadır. İş güvencesi, bakım desteği ve mesleki uyum modülleri bütünleşik biçimde sunulmaktadır.

3. Hedef Grup ve Kapsam

3.1. Modül Yapısı

Program, doğurganlık davranışının parite geçişleri üzerinden şekillendiği gerçeğinden hareketle iki aşamalı ve farklılaştırılmış bir destek yapısı üzerine kurgulanmıştır.

Modül	Hedef Grup	Amaç
Modül 1 – İlk Çocuk Destek Paketi	23–27 yaş aralığında ilk çocuğunu dünyaya getiren kadınlar	Eğitim ve kariyer belirsizliği nedeniyle ilk doğumun ertelenmesini önlemek; doğum sonrası istihdamdan kopuş riskini azaltmak
Modül 2 – İkinci Çocuk Destek Paketi	İlk doğumdan 24–36 ay sonra, 28–30 yaşında ikinci çocuğunu dünyaya getiren kadınlar	1→2 geçişindeki gelir, bakım ve mesleki uyum risklerini azaltarak ikinci çocuk kararını desteklemek

Her iki modül kapsamında sunulan istihdam güvencesi, bakım desteği ve mesleki uyum mekanizmaları, pariteye özgü risk profilleri dikkate alınarak farklılaştırılmış biçimde uygulanır. Program, tek tip teşvik yaklaşımı yerine ailelerin yaşam döngüsüne uyumlu, aşamalı bir risk paylaşım modeli sunmaktadır.

Modül 1 için 23 yaş alt sınırı bilinçli bir politika tercihidir. Daha düşük bir yaş sınırı, eğitim faaliyetini olumsuz yönde tetikleme riskini beraberinde getirmektedir: yükseköğretim sürecindeki kadınlar için doğum sonrası işe dönüş garantisi, erken mezuniyete veya okul bırakmaya teşvik işlevi görebilir. Bu risk, programın uzun vadeli insan sermayesi hedefleriyle çelişmektedir. 23 yaş, ön lisans ve lisans eğitiminin büyük çoğunluğunun tamamlandığı eşiğe karşılık gelmekte; dolayısıyla programın eğitim üzerindeki olası olumsuz etkisini sınırlamaktadır.

3.2. Hedef Statü

Program, resmî evlilik birliği içinde çocuk sahibi olan veya olmayı planlayan haneleri esas alır. Kayıtlı ya da kayıt dışı çalışma durumundan bağımsız olarak, doğum sonrası istihdamdan kopuş riski yüksek profiller önceliklendirilir. Program, ebeveynlerin ortak sorumluluğu ve bakım yükünün paylaşımı temelinde yapılandırılmıştır.

4. Program Tasarımı: İstihdam Tamponu Modeli

Program üç temel bileşen üzerine kuruludur.

4.1. Bileşen A – Doğum Sonrası İşe Dönüş Garantisi

Program kapsamındaki yararlanıcılara doğumdan sonra en geç 18. ayda kayıtlı bir işe geçiş imkânı sunulur. Bu garanti üç kanal üzerinden sağlanır:

Kanal	Açıklama
Kamu Kanalı	Uygun alanlarda kamu istihdamı imkânları; belirli unvan/alan havuzu, hizmet ihtiyacı ve bölgesel önceliklerle eşleştirme. Çoğunlukla açılacak kreşlerde istihdam.
Özel Sektör Kanalı	Belirlenmiş sektörlerde prim ve ücret destekleriyle teşvik edilen istihdam: bakım ekonomisi, perakende/lojistik, çağrı merkezi, idari destek, sağlık destek rolleri, dijital operasyon
Girişimcilik Kanalı	KOSGEB destekli düşük faizli, geri ödemesiz dönem içeren mikro girişim kredileri; mesleki yeterlilik ve iş planı doğrulaması şartı, mentorluk ve pazara erişim modülüyle birlikte

İstihdam garantisinin bir bölümü, erken çocukluk bakım hizmetlerinin geliştirilmesine yönlendirilecektir. Bu kapsamda bakım personeli yetiştirme, yerel bakım merkezlerinin kurulması ve belediye–özel sektör iş birlikleri desteklenecek; böylece bakım kapasitesi artırılırken sürdürülebilir istihdam alanları da oluşturulacaktır.

4.2. Bileşen B – Bakım Altyapısı ve Erişim

İşe dönüşün sürdürülebilirliği için aşağıdaki bakım destekleri sağlanır:

- 12–36 ay arası çocuklara yönelik ücretsiz veya düşük maliyetli kreş erişimi
- İşyeri ve mahalle bazlı bakım modelleri
- Kalite güvencesi standartlarına bağlı hizmet sunumu

4.3. Bileşen C – Mesleki Yeterlilik ve Beceri Güncelleme

Doğum sonrası dönemde bireyin istihdam kapasitesini güçlendirmeye yönelik aşağıdaki mekanizmalar uygulanır:

- Mikro sertifika programları
- İşbaşı eğitimleri
- Hizmet ve dijital sektör odaklı beceri modülleri

5. Garanti Standardının Temel İlkeleri

Standart	İçerik
Zaman standardı	18. ayda aktif işe yerleştirme
Kayıt standardı	Resmî çalışma veya faaliyet kaydı

Standart	İçerik
Gelir standardı	Asgari gelir tabanı güvencesi
Süre standardı	En az 24 ay işte kalma ve mesleki entegrasyon desteği
Uyum standardı	Eğitim ve bakım planıyla entegrasyon
Çıkış standardı	Olağanüstü durumlarda korumalı çıkış mekanizması

Korumalı çıkış mekanizması; programa dahil bireylerin olağanüstü yaşam olayları nedeniyle istihdamdan ve bakım sisteminden kopmasını önlemek amacıyla tasarlanmıştır. Geçici gelir desteği, bakım önceliği ve yeniden yerleştirme araçlarını içeren bu mekanizma, programın güvenlik supabı işlevi görür.

6. Mevcut Destek Mekanizmalarıyla Entegrasyon

Yürürlükteki Evlenecek Gençlerin Desteklenmesi Projesi kapsamında sağlanan faizsiz ve belirli süreli geri ödemesiz evlilik kredileri, programın önemli bir tamamlayıcı unsurudur. Bu mekanizma hane kuruluş maliyetini azaltmakta, ancak doğum sonrası dönemdeki istihdam risklerini tek başına yönetememektedir. İstihdam tamponu modeliyle birlikte işletildiğinde:

- Kredi başlangıç finansmanı sağlar
- Program ise yaşam döngüsü boyunca güvence üretir

Entegrasyon süreci dört adımda işler: kredi yararlanıcılarına program hakkında bilgilendirme yapılır; ilk çocuk sonrası bakım ve mesleki modüller devreye alınır; borç erteleme dönemi işe dönüş planıyla eşgüdümlü yürütülür; 18. ayda işe geçiş süreci başlatılır. Bu yapı, borç ertelemesini geçici rahatlama aracından sürdürülebilir geçiş mekanizmasına dönüştürür.

7. Araştırma ve İzleme Modülü

7.1. Veri Yapısı

İzleme sistemi iki kategoride veri toplar:

- Operasyonel veri: Katılım, destek türü, işe yerleştirme ve bakım kullanımı
- Davranışsal veri: Risk algısı, doğum niyeti ve zamanlama beklentisi

7.2. Temel Performans Göstergeleri

- İşe dönüş oranı
- 24 ay işte kalma oranı ve mesleki ilerleme düzeyi
- Kreş erişim süresi
- Finansal stres düzeyi
- İkinci çocuk niyeti

Raporlama altı aylık periyotlarla gerçekleştirilir. Pilot uygulamada aşamalı yaygınlaştırma ve karşılaştırmalı değerlendirme yöntemleri kullanılır.

8. Pilot Uygulama

8.1. İl Seçim Kriterleri

- Kadın istihdamı düşük
- Genç kadın nüfusu yeterli
- Bakım ve istihdam altyapısı kurulabilir

8.2. Kapsam

Parametre	Değer
Pilot il sayısı	8-12 il
Yararlanıcı sayısı	10.000–20.000 kişi
Uygulama süresi	24 ay

Pilot sonuçlarına göre yaygınlaştırma, revizyon veya sonlandırma kararı alınır.

9. Finansman ve Maliyet Çerçevesi

Program maliyetleri dört ana kalemden oluşur: istihdam garantisi, kreş altyapısı, eğitim modülleri ve izleme sistemi. Uzun vadede bu harcamalar; sosyal güvenlik sistemi üzerindeki baskının azalması, üretkenlik artışı ve bakım maliyetlerinin düşmesiyle kıyaslandığında rasyonel bir kamu yatırımı niteliği taşımaktadır.

0–3 YAŞ İHTİSAS KREŞLERİ VE ERKEN ÇOCUKLUK GELİŞİM MERKEZLERİ

Ulusal Pilot ve Yaygınlaştırma Projesi

10. Projenin Amacı ve Stratejik Gerekçesi

10.1. Amaç

Bu projenin amacı; 0–3 yaş çocuklar için gelişimsel riskleri en aza indiren, bakım kalitesini güvence altına alan, kadın istihdamını destekleyen ve erken insan sermayesi yatırımı üreten tam kamusal bir erken çocukluk bakım altyapısı kurmaktır.

10.2. Stratejik Gerekçe

Mevcut bakım modelleri; düşük personel/çocuk oranları, yüksek personel devri, yetersiz süpervizyon ve süreç kalitesi eksikliği nedeniyle 0–3 yaş grubu için yeterli güvence üretememektedir. Bu proje, bakımı piyasalaştırmadan, kaliteyi kamu tarafından standardize ederek uzun vadeli sosyal getiri üretmeyi hedeflemektedir.

Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve bakım hizmetleri son yıllarda nicel olarak genişlemiş olmakla birlikte, sistem hâlâ bütüncül, erişilebilir ve sürdürülebilir bir kamusal altyapı niteliğine kavuşmuş değildir. Özellikle 3–5 yaş grubunda okullaşma oranlarının düşük kalması ve 0–3 yaş bakım hizmetlerinin son derece sınırlı olması, mevcut yapının yalnızca eğitim sistemi içinde ele alınamayacak kadar geniş bir sosyal politika meselesi olduğunu göstermektedir. Mevcut tablo, kreş ve bakım hizmetlerinin arz, finansman, kalite ve kurumsal yapı bakımından yapısal bir açmaz içinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu açmaz üç temel sorun etrafında somutlaşmaktadır. Birincisi, kreş hizmetlerinin aileler açısından yüksek maliyetli olmasıdır. Ücretli hizmet yapısı, özellikle orta ve alt gelir grupları için erişimi sınırlamakta; bu durum erken çocukluk eğitime katılımın gelir ve ebeveyn özelliklerine bağlı olarak farklılaşmasına yol açmaktadır. İkincisi, bakım ve eğitim personelinin düşük ücretlerle çalışmasıdır. Düşük ücretler, sektörde yüksek personel devri, düşük motivasyon ve sınırlı mesleki gelişim imkânı sağlamakta; bu da hizmet kalitesini doğrudan etkilemektedir. Üçüncüsü ise kalite sorunudur. Standartlaşmamış hizmet sunumu, farklı kurumlar arasında değişen uygulamalar ve zayıf kalite güvencesi mekanizmaları, erken çocukluk döneminde sunulan hizmetlerin etkinliğini sınırlamaktadır.

Bu üç sorun birbirinden bağımsız değil, aksine birbirini besleyen bir yapısal döngü oluşturmaktadır. Hizmet ücretleri yüksek kaldıkça erişim düşmekte; erişim daraldıkça ölçek ekonomisi oluşmamakta; düşük ücretli ve güvencesiz çalışan yapısı kaliteyi aşağı çekmekte; kalite düştükçe hizmete olan güven zayıflamakta ve talep yeniden sınırlanmaktadır. Bu nedenle mevcut sistem yalnızca yetersiz değil, aynı zamanda kendi içinde sürdürülebilir olmayan bir yapı üretmektedir.

Sorunun temel nedeni, erken çocukluk bakım ve eğitim hizmetlerinin bir piyasa hizmeti olarak kurgulanmış olmasıdır. Oysa bu alan, bireysel tercihlere bırakılabilecek ya da serbest piyasa içinde dengelenebilecek bir sektör değildir. Bakım hizmetleri, aynı anda hem maliyetli hem emek yoğun hem de yüksek kalite gerektiren bir alandır. Bu nedenle piyasa mekanizması

içinde denge kurulamamakta; hizmet ya pahalı ya da düşük kaliteli hale gelmektedir. Uluslararası deneyimler de bu alanın kamusal müdahale olmaksızın sürdürülebilir bir yapıya kavuşmadığını göstermektedir.

Bu çerçevede çözüm, teşvik temelli değil, yapısal bir yeniden kurgu gerektirmektedir. İlk olarak, erken çocukluk bakım hizmetlerinin kamusal bir sosyal altyapı olarak tanımlanması gerekmektedir. Bu yaklaşım, hizmetin temel bileşenlerinin kamu tarafından standardize edilmesini ve belirli bir ölçüde ücretsiz ya da düşük maliyetli sunulmasını mümkün kılar. İkinci olarak, finansman modelinin talep tarafı yerine arz tarafına odaklanması gerekir. Ailelere yapılan sınırlı nakdi destekler yerine, hizmet sağlayıcıların doğrudan sübvansede edilmesi, fiyatları düşürürken kaliteyi korumayı mümkün kılar. Üçüncü olarak, insan kaynağı yapısının güçlendirilmesi zorunludur. Kreş çalışanlarının ücret, statü ve kariyer yapılarının iyileştirilmesi, hizmet kalitesinin sürdürülebilirliği açısından kritik önemdedir. Dördüncü olarak, 0–3 yaş grubu için ayrı bir bakım modeli geliştirilmelidir. Bu yaş grubu, hem kadın istihdamı hem de ikinci çocuk kararları açısından en kritik dönemdir ve mevcut sistemde büyük ölçüde karşılıksız kalmaktadır. Beşinci olarak ise politika tasarımının parite odaklı hale getirilmesi gerekmektedir. Özellikle ikinci çocuk eşliğinde bakım ve istihdam desteğinin güçlendirilmesi, doğurganlık davranışı üzerinde doğrudan etkili olabilecek bir kaldıraç sunmaktadır.

Bu noktada Güvenli Başlangıç Programı (GBP), söz konusu yapısal sorunları çözüme potansiyeli taşıyan bütüncül bir politika çerçevesi sunmaktadır. Programın en önemli özelliği, erken çocukluk bakımını tek başına ele almaması; bakım, istihdam ve gelir risklerini birlikte yönetmeyi hedeflemesidir. GBP kapsamında sunulan bakım hizmetleri, aileler açısından maliyet yükünü azaltarak erişim sorununu hafifletebilir. Aynı zamanda programın kamusal ve standartize edilmiş hizmet modeli, kalite farklılıklarını azaltma ve hizmet sunumunu belirli bir seviyenin altına düşmeyecek şekilde düzenleme imkânı sunar.

Programın başarısı açısından en kritik unsur, insan kaynağı ve kurumsal tasarım olacaktır. Eğer GBP mevcut düşük ücretli ve yüksek devirli personel yapısını yeniden üretirse, kalite sorunu devam edecektir. Buna karşılık merkezi ücret standardı, düşük personel devri ve sürekli bakım veren modeli ile desteklenmesi durumunda program, Türkiye’de erken çocukluk bakım hizmetlerinde yapısal bir sıçrama yaratabilir. Ayrıca GBP’nin 0–3 yaş grubuna doğrudan odaklanması, mevcut sistemdeki en kritik boşluğu doldurma potansiyeline sahiptir.

Güvenli Başlangıç Programı’nın kreş bileşeni, yalnızca doğum sonrası işe dönüşü kolaylaştıran bir destek mekanizması olarak değil; yapısal bir bakım açığını kapatan kritik bir kamu yatırımı olarak konumlandırılmalıdır. Memiş (2026), OECD orta yoğunlukta bakım senaryo parametrelerini kullanarak Türkiye’nin 0–5 yaş çocuk nüfusu için bugün yaklaşık 1,5 milyon bakım işgücüne ihtiyaç duyduğunu, mevcut tam zamanlı eşdeğer istihdamın ise 650 bin kişi düzeyinde kaldığını ortaya koymaktadır. 850 binlik bu açık, bakım krizinin bir finansman sorunundan önce bir planlama yokluğu sorunu olduğunu göstermektedir. ÇSGB/UNFPA (2026) verilerinin doğum sonrası işgücü kopuşunu talep tarafından belgelemesi, Memiş’in tespit ettiği arz açığıyla birlikte değerlendirildiğinde tablo bütünlenir: kadın doğum yapıp iş hayatından çıkmakta, ancak geri dönüşü mümkün kılacak erişilebilir ve nitelikli bakım altyapısı işlevsel değildir. GBP’nin kreş bileşeni bu kıskaç içindeki yapısal boşluğu hedeflemektedir; dolayısıyla programın maliyeti bir harcama kalemi olarak değil, mevcut bakım açığının kamu tarafından üstlenilmesinin gecikmeli bedeli olarak değerlendirilmelidir.

Son olarak, GBP’nin en önemli stratejik katkısı, bakım hizmetlerini doğurganlık politikası ile doğrudan ilişkilendirmesidir. Türkiye’de doğurganlık düşüşünün önemli bir kısmı ilk çocuktan sonra ikinci çocuğa geçişte yaşanan kırılmadan kaynaklanmaktadır. Bu kırılmanın arkasında

ise büyük ölçüde bakım ve istihdam riskleri bulunmaktadır. GBP, bu riskleri azaltarak ikinci çocuk kararını destekleyebilecek nadir politika araçlarından biridir.

11. Proje Kapsamı

11.1. Uygulama Tipleri

Yerleşim Türü	Birim Tipi	Kapasite
Küçük yerleşimler ve mahalle ölçeği	Tip A	16 çocuk
Büyük yerleşimler ve OSB bölgeleri	Tip B	32 çocuk

Her birim modüler, standartlaştırılmış ve ölçeklenebilir yapıdadır.

11.2. Hedef Kitle

- Çalışan ebeveynler
- Düşük ve orta gelirli haneler
- Güvenli Başlangıç Programı katılımcıları (öncelikli)
- Gelişimsel risk altındaki çocuklar (ikincil öncelik)

12. Kurumsal ve Yönetişim Yapısı

12.1. Kurumsal Bağlantı

Merkezler; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı, il müdürlükleri üzerinden işletilen ve merkezi kalite standartlarına tabi kamu hizmet birimleridir.

12.2. Yönetim Yapısı

Her merkezde bir Merkez Sorumlusu, bir Pedagojik Koordinatör ve bir İdari Sorumlu görev yapar. İllerde Bölgesel Koordinasyon Birimi kurulur.

13. Fiziksel ve Mekânsal Tasarım

13.1. Tip A – 16 Çocukluk Birim

Kullanım alanı: 250–300 m²

Bölümler: 2 bakım sınıfı, uyku alanı, duyu–motor alanı, emzirme ve görüşme odası, izolasyon odası, personel alanı, idari ofis, hijyen merkezi.

13.2. Tip B – 32 Çocukluk Birim

Kullanım alanı: 500–600 m²

Tip A bölümlerine ek olarak: 4 bakım sınıfı, gözlem odası, eğitim salonu, koordinasyon ofisi.

14. İnsan Kaynağı Modeli

14.1. Temel Oran

- 4 çocuğa 1 bakıcı
- 4 bakıcıya 1 çocuk gelişimi uzmanı

14.2. Personel Dağılımı

Kadro	Tip A (16 Çocuk)	Tip B (32 Çocuk)
Bakıcı	5	10
Çocuk Gelişimi Uzmanı	1	2
Merkez Sorumlusu / Müdür	1	1
Psikolog	–	1
Hemşire	0,5	1
Destek Personeli	2	3
İdari Personel	1	1
Toplam	~10–11	~18–19

Vardiyalı modellerde personel sayıları farklılık gösterecektir.

14.3. Program Entegrasyonu

Güvenli Başlangıç Programı mezunları; yardımcı personel, mentorluk, sertifikasyon ve asal kadro aşamalarından geçerek sisteme entegre edilir. Bu mekanizma, program yararlanıcılarına istihdam alanı açarken kreşlere de eğitimli personel havuzu oluşturmaktadır.

15. Finansman ve Ücret Modeli

15.1. Hizmet Bedeli

Bakım ve eğitim hizmeti ücretsiz sunulur. Yalnızca yemek için kademeli katkı payı alınır.

15.3. Yatırım ve İşletme Maliyeti

Yatırım ve işletme maliyeti için güncel detaylı çalışmalar yapılmalıdır.

16. Hizmet ve Pedagojik Model

16.1. Temel İlkeler

- Güvenli bağlanma
- Duyarlı ve tutarlı bakım
- Düşük stres ortamı
- Rutin sürekliliği
- Ekransız ortam

16.2. Yaşa Göre Program

Yaş	Hizmet Modeli
0–12 ay	Kademeli başlama; ebeveyn eşlikli geçiş dönemi
12–24 ay	Yarım gün ağırlıklı
24–36 ay	Tam gün

Merkezler 0–3 yaş grubunu kapsayacak şekilde tasarlanmakta ve lisanslandırılmaktadır. Bununla birlikte, fiili kullanımın 12–36 ay bandında yoğunlaşması hem gelişim biliminin hem de mevcut uygulama örüntülerinin doğal bir sonucudur. 0–12 ay döneminde doğum izni, süt izni ve benzeri yasal hakların birleştirilerek 12 aya tamamlanması; kreşe geçişin bu hakların kullanımı sona erdiğinde sorunsuz biçimde başlamasını sağlayacaktır. Bu çerçevede politika tasarımının öncelikli gündem maddelerinden biri, mevcut izin haklarının birleştirilmesine olanak tanıyan esnek bir çerçevenin oluşturulmasıdır.

16.3. Primer Bakım Veren Sistemi

Her çocuğa bir primer ve bir ikincil bakım veren atanır. Personel rotasyonu asgari düzeyde tutulur; sürekliliğin bağlanma güvenliği açısından kritik önemi esas alınır.

17. OSB'lerde Çalışma Düzenine Uyumlu Hizmet Modeli

17.1. Çift Vardiya Politikası

Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren merkezlerde hizmet çift vardiya esasına göre sunulur:

- Gündüz Vardiyası: 07.00–15.00
- Akşam Vardiyası: 15.00–23.00

17.2. Gece Vardiyasının Kapsam Dışı Bırakılması

23.00–07.00 arası gece vardiyasında kurumsal bakım hizmeti sunulmamaktadır. Bu tercih, mali veya geçici bir kısıtlamadan değil; çocuk gelişimi, aile refahı ve hizmet kalitesine ilişkin bilimsel değerlendirmelerden kaynaklanan bilinçli bir politika kararıdır. Gerekçeler şunlardır:

Gerekçe	Açıklama
Çocuk gelişimi	0–3 yaş döneminde gece uyku ritmi, bağlanma sürekliliği ve duygusal güvenlik kritik öneme sahiptir; uzun süreli gece kurumsal bakımı bu alanlarda risk oluşturabilir
Aile refahı	Gece kurumsal bakım, ebeveyn–çocuk etkileşim süresini azaltabilir ve aile içi bağları zayıflatabilir
Anne sağlığı	Gece vardiyası sonrası gündüz bakım yükünün devamı kronik uyku yoksunluğu ve tükenmişlik riskini artırmaktadır
Hizmet kalitesi	Gece saatlerinde nitelikli personel temini, denetim ve standartların sürdürülmesi önemli ölçüde zorlaşmaktadır
Kaynakların etkin kullanımı	Gece altyapısı için ek maliyet yerine gündüz/akşam kapasitesinin genişletilmesi daha geniş kitlelere yüksek kaliteli hizmet sunar

17.3. Gece Vardiyasında Çalışan Ebeveynlere Destek

- Gündüz ve akşam vardiyalarında öncelikli kontenjan
- Esnek yarım gün ve kısmi katılım modelleri
- Aile bakım kapasitesini güçlendirmeye yönelik danışmanlık hizmetleri
- Uygun haneler için ev temelli bakım desteklerinin yönlendirilmesi

18. Kalite Standartları

Standart Türü	Gereklilikler
Yapısal Standartlar	Personel/çocuk oranları korunur; grup büyüklüğü sınırlıdır; yedek personel zorunludur
Süreç Standartları	Etkileşim kalitesi ölçümü; aylık gözlem; geri bildirim döngüsü
Sağlık ve Güvenlik	Güvenli uyku protokolü; hijyen standartları; enfeksiyon kontrol planı

18.1. Kesinlikle Yasak Uygulamalar

- Personel/çocuk oranını aşan kabul (oran çöküşü)
- Sık personel değişimi
- Ekranla sakinleştirme
- Her türlü sert disiplin uygulaması
- Uygunsuz uyku ortamı

19. İzleme ve Değerlendirme Sistemi

19.1. Performans Göstergeleri

- Personel devir oranı

- Etkileşim kalite puanı
- Uyku ve beslenme düzeni
- Aile memnuniyeti
- Gelişim tarama sonuçları

19.2. Raporlama

- Aylık merkez raporu
- Yıllık kalite denetimi
- 2 yıllık bağımsız dış değerlendirme

19.3. Politika Entegrasyonu

Merkezlerden toplanan veriler; anne istihdam dönüşü, ikinci çocuk zamanlaması, gelişim gecikmeleri ve bakım süresi başlıklarında ulusal politika üretimine girdi sağlar. Bu veri akışı, Güvenli Başlangıç Programı izleme modülüyle ve MGK Raporunda önerilen Demografik İzleme Kurulu'nun erken uyarı sistemiyle doğrudan entegre çalışacaktır.

20. Uygulama Takvimi

Aşama	Süre	İçerik
Hazırlık	6 ay	Standart geliştirme, mekân seçimi, personel alımı ve eğitimi
Pilot Uygulama	18 ay	3–5 ilde seçilmiş merkezlerle sınırlı uygulama ve veri toplama
Değerlendirme	6 ay	Pilot sonuçlarının analizi, model revizyonu
Yaygınlaştırma	3 yıl	Pilot bulgularına göre ulusal ölçekte kademeli genişleme

21. Risk Yönetimi

Risk	Önlem
Kalite düşüşü	Süpervizyon ve düzenli denetim sistemi
Personel kaybı	Rekabetçi ücret yapısı ve kariyer basamakları
Bütçe baskısı	TÜİK endeksiyle otomatik güncelleme
Aile güvensizliği	Şeffaflık raporları ve katılımcı geri bildirim mekanizması

22. Beklenen Etkiler

Vade	Beklenen Etkiler
Kısa Vade	Kadın istihdam artışı; bakım maliyetlerinin düşmesi; erişim eşitliğinin sağlanması
Orta Vade	İkinci çocuk geçiş oranında artış; okul hazırbulunuşluğunun yükselmesi; gelişim risklerinde azalma
Uzun Vade	İnsan sermayesi artışı; sosyal politika verimliliği; demografik dengeye yapısal katkı

23. Sonuç ve Stratejik Konum

Güvenli Başlangıç Programı ve bu programı destekleyen 0–3 Yaş İhtisas Kreşleri Projesi; birbirinden bağımsız iki girişim değil, demografik krizin birbirini tamamlayan iki boyutuna yanıt veren bütünlük bir güvence mimarisinin parçalarıdır.

Bu belge bir kreş yatırım teklifi, bir sosyal yardım programı ya da geçici bir destek mekanizması değildir. Türkiye'nin erken insan sermayesi altyapısını kurmak, kadın istihdamını doğurganlıkla barıştırmak ve 1→2 geçişini önleyen yapısal engelleri kaldırmak için tasarlanmış uzun vadeli bir politika aracıdır.

Doğru uygulandığında bu program, Türkiye'ye demografik dönüşüm için kritik zaman kazandırabilecek ve ikinci çocuk kararını bireysel cesaret meselesinden öngörülebilir bir yaşam döngüsü tercihi dönüşürebilecek kapasitededir.